

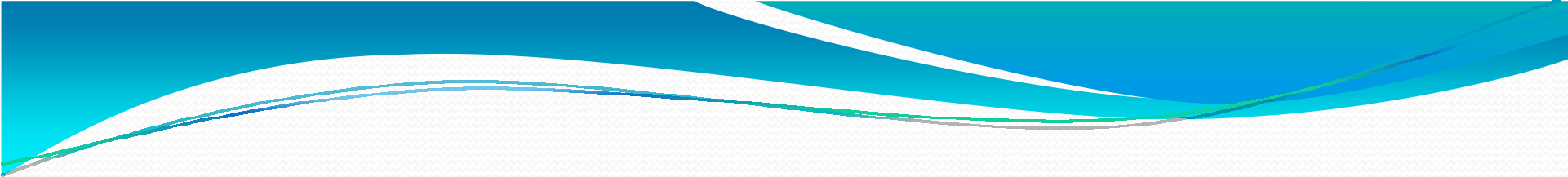
МЕТОДИКА ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

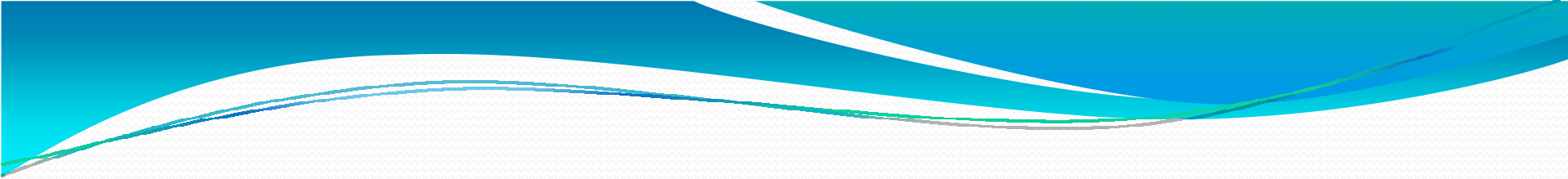
Проф.др Радомир Арсић

Даровити ученици у наставном процесу

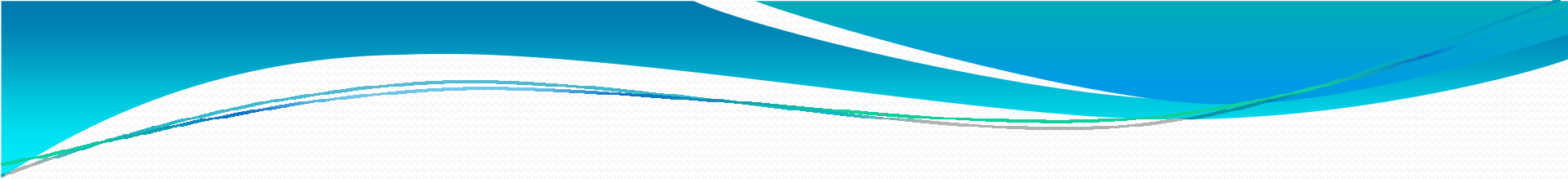
Даровитост је у историји образовања различито схваћана и дефинисана.

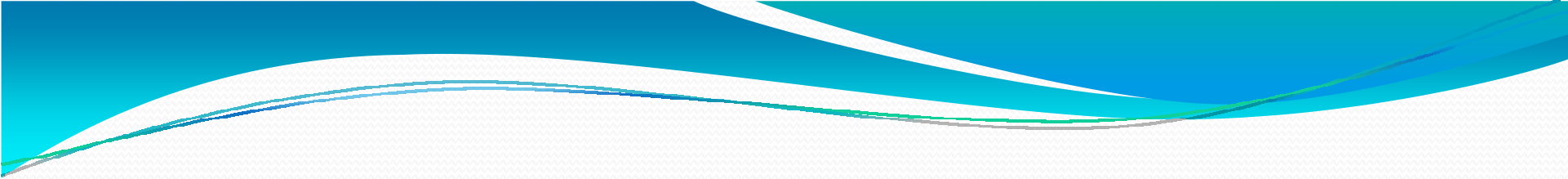
Даровитост је одређивана и истицана као “неко значајно постигнуће појединца у некој активности, у нечему”, што га одваја од проечности, било по основу високе опште интелектуалне способности, велике креативности, високе специфичне способности, стваралачке способности, способности управљања процесима мишљења или по подручно-специфичној стваралачкој способности.

-
- Даровитост се тумачи као стваралачка способност и не одваја се од подручја човекове делатности, од његових поступака који су нови, корисни и стално супериорни, и то онда када су постигнућа *константно значајна* у било којој потенцијално вредној области људске активности и у било ком друштвеном правцу.

-
- Некада су научници *описивали* даровитост детета, помоћу листе својстава. Данас то није довољно. На даровитост се гледа са доста широког појмовног нивоа.
 - У дефиниције се уносе *квалитативни* и *квантитативни* аспекти. Обазриви су и кад је дефинишу, настоје осветлити разлику између генијалности, талента, даровитости и креативности (стваралаштва).

- Зарудна (Zarudna, 1970.) **даровитост** схвата као разноврсни склоп способности које обезбеђују успешно испуњавање сложених облика делатности. Према њему, **талентован** човек може да решава сложене теоријске и практичне задатке, да ствара вредности које се одликују новином и имају прогресиван значај. Таленат је високи ниво развоја способности, а **генијалност** највиши ниво у развоју способности. Генијалност представља такве способности које стварају принципијелно нешто ново, што отвара нове путеве у различитим врстама људске делатности. Док се таленат обично стваралачки показује у једној делатној области, геније се карактерише многостраношћу, широким захватима, снагом и дубином утицања.

-
- Рубинштајн сматра да се *специјалне* способности (специјална *даровитост*) одређују у односу на посебне специјалне области делатности. Унутар ових или оних специјалних способности јавља се општа обдареност појединца која је повезана с општим условима водећих облика човекове делатности.

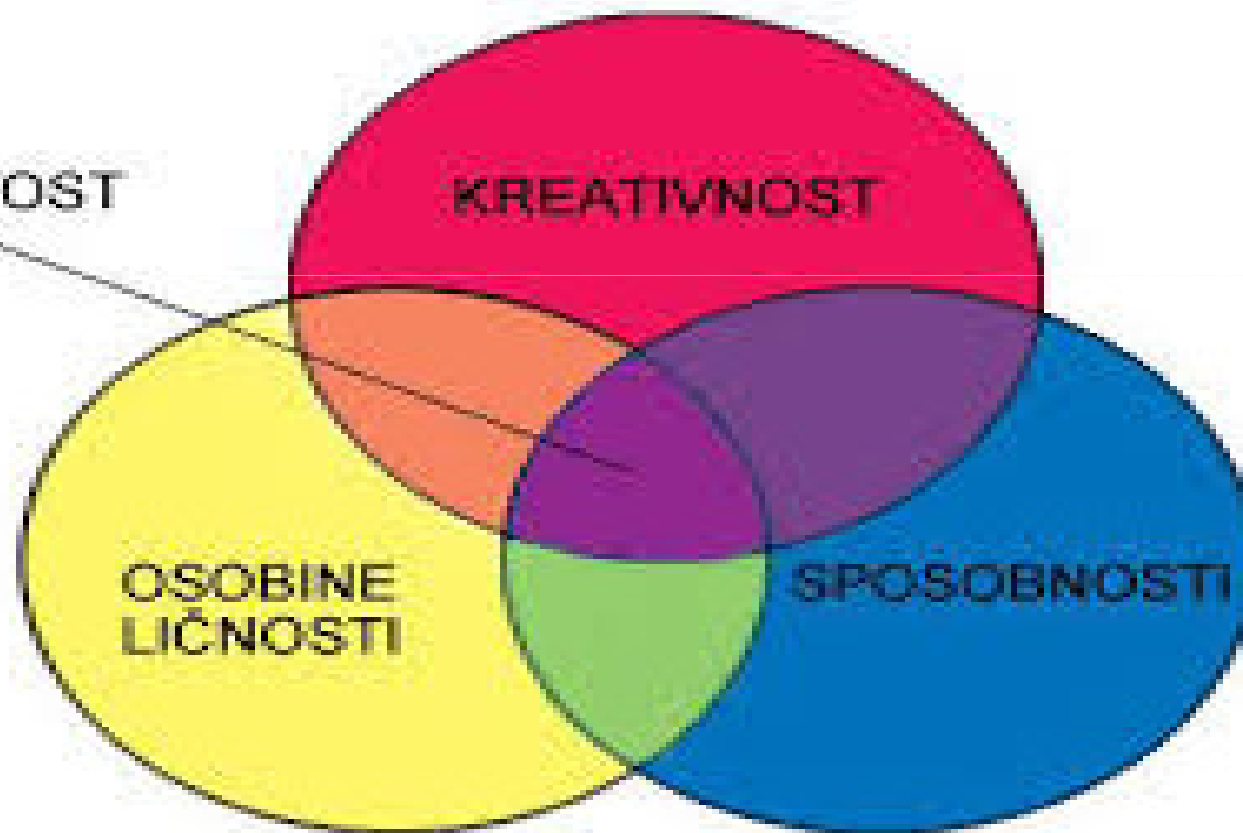
-
- Прилично упрошћену али прихватљиву дефиницију о даровитости дао је Иван Корен (1989). Он даровитост тумачи као “својеврстан склоп особина на основу којих је појединац у једноме или више области људске делатности способан трајно постизати изразито висок натпросечан резултат”.
 - Заправо, дефинише је као “резултанту нарочито повољних комбинованих наследних особина и њихове интеракције са подстицајном средином и самоактивитетом одређеног појединца.

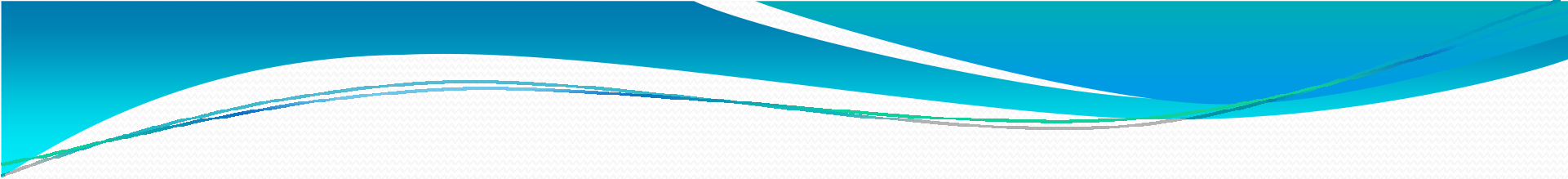
DAROVITOST

KREATIVNOST

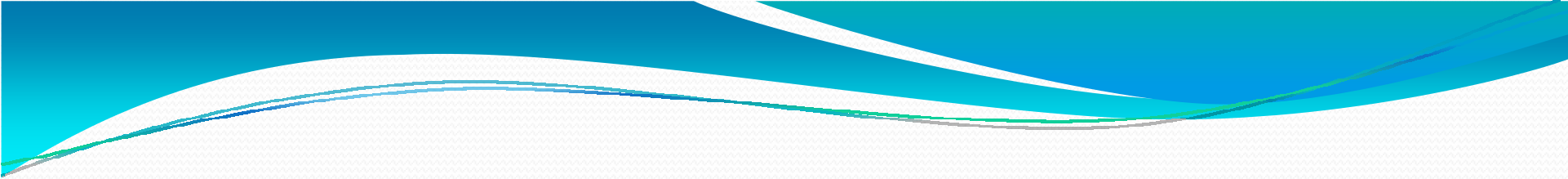
OSOBNINE
LIČNOSTI

SPOSOBNOSTI

-
- По казивању Мире Чудине-Обрадовић (1990), модерна гледања на надареност напуштају схватања да се геније рађа, да је надареност искључиво питање гена, и да појединац има или нема, поседује или не поседује надареност. Основне су поставке савременог схватања надарености:

1. Надареност настаје и развија се;
2. Утицаји на настанак и развој надарености су велики;
3. Развијање надарености је друготрајан процес.

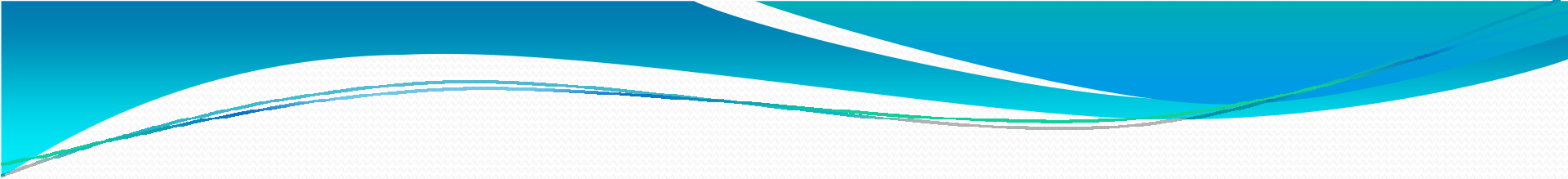

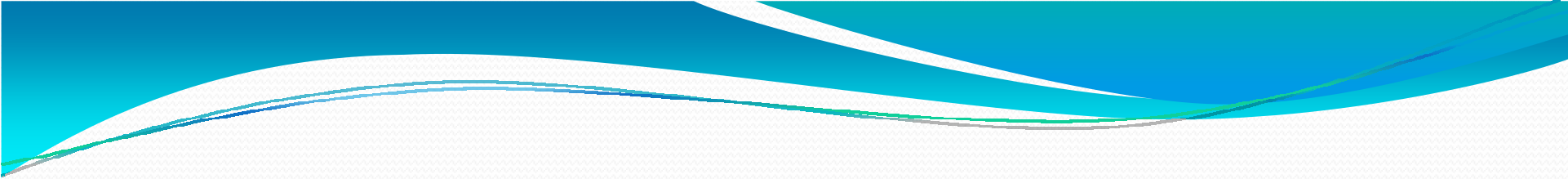
Пут развоја врло високих специфичних способности, према Давиду Фелдману (Feldman, D., 1987), не зависи само од генетског потенцијала, него истовремено и од деловање фактора који су у већини изван утицаја појединца, као што су:

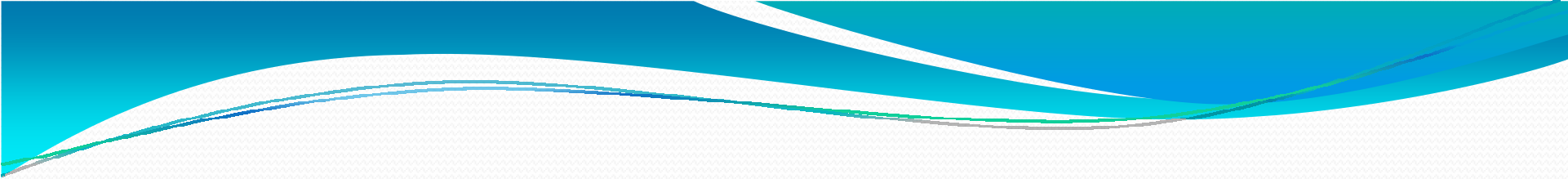
- припремљеност друштва,
- спремност непосредне околине да препозна и развије уочене способности, и
- прилике за квалитетно образовање.

Интелигенција

- По Гарету (Garett, H., 1946), интелигенција обухвата способности које су укључене у садржај решавања проблема који захтевају схватање и употребу симбола.
- Векслер (Wechsler, P., 1944) је дефинише као глобалну способност појединца који делује сврсисходно, мисли рационално и односи се успешно према својој околини.
- Према схватању нашег познатог психолога Б. Стевановића, (1937) интелигенција је способност увиђања значајних односа међу подацима и проналажење нових података.

-
- Прва озбиљнија систематска истраживања о даровитости обавио је амерички психолог Терман 1921. године, пратећи напредовање 1.528 деце старости између 7 и 15 година, која су по резултатима у тесту интелигенције чинила 1% најбољих у школској популацији. Пратећи такву децу, указује да су скоро сва она била одлична кроз цело школовање, а процењивана су као интелектуално даровита, а чији је IQ био изнад 140.

-
- У чланку *Откривање и подстицање изузетног талента*, Терман (Terman, M. L., 1964) наводи да је талентовано или даровито дете оно које показује значајна постигнућа у некој активности, у нечему.
 - Он не убраја у даровите само интелектуално надарене, већ и оне који обећавају успех у музици, графичким умјетностима, стваралачком писању, драмским уметностима, механичким спретностима и вођству.

-
- Основна карактеристика природе даровитости, која појединцу омогућује већи успех у нечему јесу способности. Утврђено је да се даровити појединци боље сналазе у већини задатака који имају когнитивни садржај, што подразумева употребу симбола и менталних операција, апстрактно мишљење, вербално и нумеричко закључивање, просторно сналажење и представљање, добар речник, добро памћење, заправо оно што карактерише општу интелигенцију.

-
- У којим ће областима људске активности ученици постићи запажене резултате, уз обезбеђивање других услова, зависи од степена развијености способности у оквиру следећих врста интелигенције (Gardner - интерпретација, према: Стојаковић, П., 2000; Roedrs, Р., 2003):
 - *вербално – лингвистичка интелигенција*
 - *логичко – математичка интелигенција*
 - *визуелно – просторна интелигенција*
 - *телесно – кинестетичка интелигенција*
 - *музичко – ритмичка интелигенција*
 - *интерперсонална интелигенција*
 - *интраперсонална интелигенција*
 - *натуралистичка интелигенција*

вербално – лингвистичка интелигенција

Односи се на говорно изражавање, говорну флуентност, као и на све облике тог изражавања (поезија, проза, граматика, метафора, хумор, читање, писање, апстрактно и симболично мишљење), а њом се одликују писци, песници, драмски и друштвено-политички радници итд.

ЛОГИЧКО – МАТЕМАТИЧКА

ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

- Тиче се способности управљања секвенцама процеса мишљења, препознавања релација између елемената, на способност апстракције, почев од појма броја, варијабилне димензије функције варијабли, и на способност критичког става, у смислу да се нека чињеница прихвата само онда кад се докаже њена истинитост, а њом се одликују научни радници, математичари, економисти, компјутерски програмери итд.

визуелно – просторна интелигенција

- Односи се, углавном, на ЛИКОВНО изражавање, цртање, сликање, моделовање, уочавање облика и димензија предмета у простору, а њом се одликују ликовни уметници, вајари, архитекти, картографи и други који су способни да ментално антиципирају просторне односе и промене.

телесно – кинестетичка интелигенција

- односи се на способност добре контроле сопствених покрета и на способност изражавања емоција (плесови, игре, спортске дисциплине, на леду и води, телесни сигнали и сл., а њом се одликују плесачи, глумци, гимнастичари итд.

музичко – ритмичка интелигенција

- Обухвата способности за музички слух, осећај за ритам и осећај за мелодију, а њом се одликују музичари, композитори, плесачи ИТД.

интерперсонална интелигенција

- Садржи способност адекватне процене емоционалног управљања жељама, интенцијама и могућностима других, способност емпатије и интеракције са другима, а њом се одликују социјални радници, наставници, терапеути, политичари, верски лидери итд.

интраперсонална интелигенција

- односи се на способности сопственог начина функционисања и функционисања других и на адекватан однос према сопственим емоцијама, интересима и способностима, а њом се одликују филозофи и други људи који моралне вредности разумију као интернализоване ставове.

натуралистичка интелигенција

- Одговорна је за способности особе да идентификује и класификује шаблоне у природи, за осетљивост на промене у временским обрасцима, на заштиту околине, а њом се одликују природњаци, планинари, еколози итд.